

מפוצצות

ביוגוסית לניהול טקסיהם.

לדברי אנשי מסדר סת, "הקדמונים" שמשמשים מושא לפולחנים שלהם הם "ביטויים של היקום הסובייקטיבי שמנסה לפרוץ דרך מערכת המחשבה הרציונלית של האדם המודרני". אותם קדמונים אינם מייצגים כלל רשע קדום, אלא נמצאים "מעבר לטוב ולרע". התפילות והטקסים הם לשיטתם של חברי המסדר אפוקליפטיים במהותם, ומאצים את בוא העידן החדש שבו הקדמונים יתגלו בגלגולם העתידי.

ארגון נוסף המבוסס על כתביו של לאבקראפט נקרא "המסדר האזוטרי של דגון". ביצירותיו של סופר האימה מתואר מסדר כזה, הסוגר לאל דגון – כשמו של אל כנעני-פלשתי המוזכר גם בתנ"ך. הארגון שנוסד ב-1981 מסביר שהכישוף שהציג לאבקראפט בספריו היה אמיתי לחלוטין, אף שהמחבר עצמו לא ידע כי החלומות שהוא חולם, ושמהם קיבל השראה, היו חזיונות שנשלחו אליו. לאבקראפט, לשיטה זו, הוא הכוהן הגדול של הקדמונים בעידן החדש, המעביר את רעיונותיהם גם אם אינו מסוגל לקבל אותם כפי שהם. אתר האינטרנט של מסדר דגון מזמין את הגולשים להצטרף לקבוצה וללמוד את הסודות העמוקים של הישיות המסתוריות. לשאלה מה הטעם לזמן לעולמנו יצורים מסוכנים כל כך, אנשי המסדר אינם עונים, לפחות לא ברשת.

לאבקראפט הסקפטי והרציונליסט אומץ בחום גם בידי תנועות המושפעות מהמכשף הבריטי המפורסם אליסטר קראולי. כמו אנשי מסדר דגון גם ממשיכו של קראולי טוענים במלוא הרצינות כי לאבקראפט קיבל "מידע אמיתי" דרך חלומותיו, וכי סיפוריו הם מקור מידע שאינו נופל בחשיבותו מספרי כישוף קדומים. המכשף קנת גרנט, תלמידו של קראולי, טוען כי מצא אלמנטים מקבילים ברעיונות של מורו ושל סופר האימה, וכי הסיבה לכך היא דווקא השפעה של קראולי על לאבקראפט. לפי גרנט, בכתביו של קראולי אפשר למצוא על דרך הרמז את תורת הישיות הקדומות ששלטו בכדור הארץ לפני מיליוני שנים. בעקבות קנת גרנט רבים ממעריציו של קראולי טוענים שלאבקראפט ביצירותיו התייחס ל"אמת" שנחשפה בידי המכשף. המיתוס של קת'ולה, טוענים חסידי קראולי, הוא ואריאציה של תורת רבם, ולאבקראפט רק נתן אופי סיפורי לרעיונות שהיו קיימים בזמנו, וכך הצליח לפרסמם ברבים.

במבט אובייקטיבי יותר, ייתכן שדווקא קראולי הוא שהושפע מיצירותיו של לאבקראפט. הסיפורים הללו פורסמו באנגליה בחייו, וידוע גם על קשרים שקיים המכשף עם חובבי מדע בדיוני אמריקנים, שבוודאי הכירו את סיפורי לאבקראפט. בין אלה היה ג'ק פרסונס, אחד מאבות תוכנית החלל האמריקנית. פרסונס, ככל הידוע, עסק בכישוף יחד עם סופר המדע הבדיוני ל' רון האברד, לימים מייסד התנועה הסיינטולוגית. השניים ניסו לממש את תורתו של קראולי וליצור "ישות אלוהית". האברד עצמו, אם להמשיך את השרשרת, הכיר היטב את יצירותיו של לאבקראפט.

הכול עניין של רצון

השפעה אחרת הייתה לתורתו של לאבקראפט על אסכולה מודרנית בשם 'כישוף הכאוס'. לשיטתה, קיימת אפשרות להקים לתחייה ישויות שהומצאו לצורך יצירה ספרותית. אנשי האסכולה הזו פרסמו ספרי כישוף ובהם

הנחיות ולחשים שיאפשרו לזמן את הישיות הבריטיות – מעשה שלהגדרת המחברים יכול להיות מסוכן מאוד, אבל נחוץ לפיתוח כוחותיו של המכשף. שם האסכולה 'כישוף הכאוס' קשור בספרי פנטזיה: מקורו ביצירותיו של הסופר הבריטי מייקל מורקוק שעסק במאבק בין כוחות הסדר לבין הכאוס. זהו אינו מאבק קלאסי בין טוב ורע בסיסיים, אלא בין יסודות מורכבים יותר, שאף אחד מהם אינו יכול להתקיים ללא האחר.

לפי מאמיני 'כישוף הכאוס', המציאות היא פרי דמיונו, ולכן המכשף בכוח רצונו יכול ליצור מציאות שלמה. זו תפיסה שאפשר לכנות אותה פוסט-מודרניסטית במובהק, והיא אף נוצרה במקביל להתעצמות רעיונות ברוח זו באוניברסיטאות מערביות. הפוסט-מודרניזם, כידוע, טוען שמילים יוצרות רעיונות שיוצרים את המציאות המוכרת לנו: קבוצה אחת יכולה לשלוט על התודעה של כל השאר, אם יש לה רעיונות חזקים ומשכנעים יותר משל קבוצות אחרות.

מכשפי כאוס מרבים לעסוק ברעיונות של לאבקראפט וביזמון הישיות שעליהן כתב, ויש מהם שטוענים כי פגשו את הישיות הללו מקרוב. יצירתו של לאבקראפט, הם אומרים, אכן הייתה בדיונית כפי שטען, אולם תפיסת העולם המוצגת בה כל כך מתחכמת, שהיא נמצאה מתאימה לשימוש של הכישוף המודרני, המאמין שהעולם הוא תוצר של הרצון האנושי. לסברתם, בעצם הזימון של הישיות אנתנו יוצרים אותן, וכאשר אנשים רבים מאמינים בהן הרי שהן הופכות לקיימות, שכן האדם בעצם אמונתו ומחשבתו יוצר את אלוהיו.

גם כאן עולה השאלה המתבקשת: אם המכשף יכול 'להמציא' את הרמות שהוא מזמן, מדוע ירצה מישו לקרוא לעולמנו דווקא ישויות מסוכנות כמו אלו שתואר לאבקראפט, שיכולות להמיט חורבן? התשובה שניתנת בידי כמה מכשפים היא שישויות אלו יכולות להעניק כוח אדיר, ולכן כדאי לקחת את הסיכון ולזמן אותן או ליצור אותן.

השטן קפץ לתל-אביב

קבוצות הכישוף הנוכרות לעיל, שמתאפיינות בארגון יחסי ומפעילות אתרי אינטרנט מושקעים, הן רק קצה הקרחון. בעולם האפל שמאחוריהן ישנו מגוון של קבוצות קטנות יותר, אמריקניות ואירופיות, שמשמשות ברעיונותיו של לאבקראפט כבסיס לכישוף, וגם אנשים שעושים זאת בצורה אינדיבידואליסטית.

קשה לקבוע מדוע מכל ספרי הפנטזיה והאימה, שמחבריהם התכוונו לגרום הנאה (או פחד) לקוראים, דווקא אלה של לאבקראפט הפכו לבסיס של "אמונה". נראה שכדי שזה יקרה, בתוך היצירה וסביבה צריכים להתקיים אלמנטים חזקים מספיק של מתיחה, שמאשרים באמצעים שונים את האמינות של המתואר. כשהאלמנטים המסייעים הם מתחכמים מספיק, שוב אי אפשר להבחין היכן נגמרת המתיחה והיכן מתחילה האמונה.

מתברר שאפשר למצוא גם חיבור בין לאבקראפט ומיתוס האימה שיצר, לבין רעיונות מדרשיים וקבליים שונים שחלחלו לאמונתם של יהודים רבים בתקופת השבתאות. את הקשר הזה יוצר ומהדק אלכס ריבלקה, סופר ועיתונאי בעיתונות הרוסית בארץ וממייסדי מפלגת 'בעד ארצנו', הקוראת בין השאר להחזרת המלוכה לעם ישראל ולבניית בית מקדש שלישי. ריבלקה, מומחה לקבלה מעשית, פרסם ב-1998 בעיתון 'וסטי' סיפור בשם 'חלומות האימה של קת'ולה', ששולח את גיבורו להיאבק בישויות האימה של לאבקראפט ובכישוף של הנקרונומיקון. הסיפור מתרחש בתל-אביב המודרנית וכמה מהדמויות המרכזיות בו הם יהודים תימנים, שבגלל מוצאם מכירים היטב את כתביו של עבדול אלהורד.

"כמה מערעורנותו של לאבקראפט נקראים כמעין פיתוח מפורט של רעיונות שאפשר למצוא בספרים האזוטריים ביותר של הקבלה, השבתאות והפרנקיזם", אומר ריבלקה. "קת'ולה, שישן בעיר תתימית

הגרסה הג'יברישית. דה'קאמפ

ומייצג במונח מסוים את איתני הים, מזכיר מאוד את 'דהב' – ישות מפלצתית המוזכרת במדרשים, שר הים שנאבק ללא הצלחה בבורא עולם. לפי המדרש, האל רצה להשמידו אבל לא יכול לעשות זאת בגלל הצחנה הנוטפת ממנו. רהב מתואר במדרשים כיצור היחיד המעז לדבר בחוצפה עם האל, שלבסוף בועט בו וקובר אותו סופית מתחת למים.

"מעבר לכך אפשר למצוא דמיון רב בין רעיונותיו של לאבקראפט לבין ספרים שונים של חוגים שסטו מהיהדות, כמו 'מדרש התנינים' של נתן העזתי, או הספר 'אבוא היום אל העין', שהוחרם שוב ושוב בידי רבנים שונים ורוב עותקיו הושמדו. בספרים האלו אתה מוצא התייחסויות לכוחות התווה, שהיו קיימים ביקום שלפני הבריאה ורוצים להחזירו למצבו הראשוני, האידיאלי מבחינתם. גם שבתאי צבי ויעקב פרנק קראו לתמוך בכוחות הטומאה האלו. רק מי שחוטא יכול לזכות בגאולה, הם קבעו, והגאולה היא דרך החושים וביטול כל האיסורים.

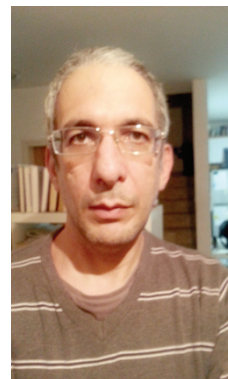
"פרנק, כמו חברי הכת של קת'ולה, חלם על חורבן שהוא ואנשיו יביאו על העולם ועל הדתות הממוסדות כולן. בכת שלו התקיימו חילופי נשים, גילויי עריות וכולי, כי פרנק האמין שעליו לרמוס את כל החוקים הקיימים כדי להביא גאולה. בספר 'דברי האדון' הוא כתב: 'התורה היא מהסטר אחרא, ואני לא באתי לתת למישהו תורה כי אם לרמוס...כשתבוא ישועתי אטהר אתכם מכל טומאה, שלא תישאר אצלכם כל תורה ולא יחול עוד דין עליכם, תהיו חופשיים...והעולם יתהפך ופני כל הארץ יתחדשו'. זה מזכיר מאוד את דבריהם של חברי הכת בספריו של לאבקראפט."

אתה הושב שלאבקראפט קיבל השראה ישירה מכתביו של פרנק?

"אין לכך הוכחות חותכות, אבל כדאי לזכור שבתקופה שבה הוא כתב את סיפוריו – שנות ה-20 וה-30 של המאה הקודמת – נושאים כמו השבתאות והפרנקיזם עמדו לראשונה במרכזו של דיון אקדמי נרחב, שקיימו חוקרים כמו גרשום שלום ואחרים. לאבקראפט יכול היה להכיר את הדיונים והמחקרים בנושאים אלו דרך אשתו היהודייה, שהייתה משכילה ביותר והתעניינה בתחומים אינטלקטואליים שונים ובהם חקר הקבלה והשבתאות. לכן לא מן הנמנע שהתכנים האלה השפיעו עליו עמוקות."

הקבוצות שעוסקות בכישוף בהשפעת לאבקראפט אינן מבחינות בין מציאות לדמיון?

"יש קבוצות שמודעות לכך שמדובר בדמיון טהור. הן בוחרות לזמן יצורים מספרי אימה, למרות שבאותה מידה אפשר לזמן את פיטר פן או את פו הדוב." ■

המתרגם עודד וולקנשטיין (בתמונה): "הבשלנו לקרוא את לאבקראפט. לפני קרוב למאה שנים הוא צר דימויים ותמונות לחרדות שצמחו למלוא שיעורן בשנים האחרונות. במציאות שהוא מציג, מיטשטשים ההבדלים בין כנסים מדעיים לבין ריקודי פולחן וטקסי הקרבה קמאיים. לשון המדע, כמו לשון הספרות, היא לחש השבעה כושל"